

Numărul 12. Oradea-mare 24 martie (6 aprilie) 1902. Anul XXXVIII

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Ultima rază din viața lui Eminescu.

SCRISOAREA VI

Repedea 30 august 1886.

Iubitu mea Marie!

Preumblându-mă prin grădină, în mână cu o carte, ved apărând de odată la cotitura unei alei pe Eminescu care mergea încet, cu capul de tot plecat, mai trist și mai abătut decât ori când. Grăbind pașii spre el, îi spusei:

— Bună ziua; în cotro?

„Umblu să-mi mai desmormesc trupul cel amormițit, răspunse el, fără a se uită la mine; dar de odată, ridicând capul, me privi lung și imi zise: Ce? ai de gând să mai sta la vorbă cu mine? Nu m'ai vedut în ce stare me aflam? Nu ți-e silă de un om ce cade mort, netam-nesam, și apoi iar revie, spre rușinea lui?”

— Nu mi-e silă, dar mi-e milă. Din toate cele petrecute ieri, singurul lucru ce mi-a rămas în minte, e dragostea ta de țară, nemărginita dragoste a scumpulor noastre obiceiuri, și jalea ce te-a apucat, vedându-ți draga limbă schimonosită până și în gura țeranilor. Nu de geaba te-ai dus să-ți cauți odihna pe piatra unui mormânt!

„După ce am dus mai des ploșca la gură, am mers unde m'ai dus picioarele, și de s'a nimerit să fiu găsit tocmai pe piatra unui mormânt, e că doru-mi neconșeșit m'a mănăat într'acolo, unde cred și nădăjduesc să fiu în curând. Cât despre faptul, că mormântul eră vechiu sau nou, imi e tot una; căci ce sântem, nu s'a pornit doar de azi, de ieri; ci slăbiciunea celor vechi a sēmēnat mișelia celor noi. Și ved cu-amar ce este-acum; din tot ce-a fost e numai scrum. Ce bine-i că-s gata de drum!

— E reu să fi gata de drum atâta de curând, eând poți ca să deștepți avânt în minte și în gând,

și poți să legi încă prin vorb' inimă îndepărtate, pe țara mamă iar făcând, Român cu Român frate. Și eu vedut-am dureros, la balul unde-am fost, cum graiul nostru zdruncinat miei nu mai află rost. Cercat-am după cum ți-am spus să-i fac să înțeleagă, cât farmec are limba mea și cât imi e de dragă. De-o știu sau nu o știu deplin cea limbă franțuzască, mai bine ei o schilodesc decât să n'o vorbească.

„De geaba te mai osteneșci; nu simți că e zadarnic; nu veți tu graiul cel străin ce plin e de năvalnic? Dacă 'n al nostru dulce graiul ei află să-răcie, e că din suflet li s'a stins iubirea de moșie. Pe negrele aripi de fier vin multe din Apus, și tot pe negrele aripi ce multe s'ai mai dus! Venitune-au și străluciri, dar și nevoi mai mari; rămas-a neschimbată doar opinca la plugari. Bătrânii dragi, din dar în dar, lăsaū ca moștenire, pământul cel de slavă plin și dulcea lui grăire; și-n aste vorbe strimte-acum ce lor nu le mai plac, vorbit-au doar străbunii mari ce colo 'n țernă zac. Cu doina cea de dulce dor, cu doina mângăerei, făcea Românul străj' atunci pe pragurile țerei, și să străbată nu lăsă străinii în puhoiū, să prade țara 'n lung și 'n lat, lăsând-o în nevoi. Aveam avere noi atunci un plug de lemn în vale, iar dealuri pline de păduri ocrotiaū brazda-n poale, și grăul cel de mană plin, purtat ușor de vânt, mândru-nchină spicul cel greu în jos cătră pământ. De când cu franțuzasca lor și-occidental îndemn, pierdut-am simplul nostru plug și-avem sapă de lemn... Afurisit să fie dorul de-nstrăinare, ce a cuprins d'odată 'n noi ori ce suflare! Printre străini să piară acei ce 'n sin il poartă, și dragostea de țară în suflet le e moartă! Blăstēmul îi ajunge nenorociți de ei. Ni-i iea străinătatea în cărduri ca pe miei. Ei pleacă 'n floarea vârstei și-o spulberă în vânt și se re'ntore cadavre, aproape de mormânt! Acum e bine încă, dar nu într'o vreme lungă, cuțitul cel străin la inimă o s'ajungă. Dragă țară, scump

izvor de lapte și de miere; trântorul străin te-a supt și-n loc lăsat-a fiere; Nu-î neam să se hrănească în biata noastră țară, despreț să nu-î aducă prin hulă și ocară. Aă răstignit-o Turcii bând sângele-î din rană; mai omenos, păgânul lăsat-a macar hrană; iar cei sosiți de la Apus, cu drumul lor de fer, Românul lasă biet sărac și 'n țara lui stingher!

— Și oare la atât de păcătoasă stare, nu s'ar putea găsi vr'un chip de îndreptare?

„Nu cred! De sus și până jos avem puține mame; palatul și coliba sunt pline de madame. Moșia sărăcită și vatra părăsită de suflet de femeie, ce prunci vrei să mai dee? Din inimă obosite și viețe zdruncinate, vrei să mai scoți ființe cu cugete înalte? Dar ce atâtea vorbe ce-mi amărăsc ființa, când nu pot nicăire să-mi samen eu dorința. Acuș în neagră groapă, greu trupu-mi o să zacă; puțin îmi pasă mie de ce-o să se mai facă!

— Eă ved că-ți pasă tare și sufletul te doare. N'ai vrea, ca din mormântul unde-ai să odihnești, să n'auzi dulce șoapte nici cânturi românești.

„Audi! Și pare că mie mai e cine să-mi cânte? Vecia aruncă pacea uitărei pe morminte; și 'n astă viață-amară (mi-e greu să ți-o mai spun), cine-a păstrat iubire sormanului nebun?

— Te 'nșeli amar poete; ori cine te citește, ori cine te iubește; dar nu știe ori cine să cânte românește, precum ai cântat tu! Și faci o crimă mare că nu mai vrei să cânti, când clocotesc în tine gândiri așa fierbinți.

„Cu slaba-mi cugetare ce-aș mai putea să spun; gândiri mult zdruncinate ce, cum răsar, apun? Pe când sufletu 'n mine șciea ce mai voește și crieru în putere șciea cum se rostеше, n'aveam când și n'aveam cum și m'am oprit în drum. Din pragul chiar al vieții soarta m'a prigonit; nevoile ascuțite mâna mi-a pironit. Când sună ceasul zece și simți că-ți este foame, când haina ta ți se rupe și n'ai cu ce s'o dregi, prin vechia-ți pălărie ascuțit al fiernei șuer, ce poți să mai incheși? La mulți când mintea-î dusă, pierdută-î pe vecie; la prigonit revine ca tristă parodie, spre-a-l lumină prin raze ce repede apun, și a-î arătă mai bine c'a fost și-o fi nebun! De aș șei că draga-mi țară aș scoate-o din robie și-aș pune-o iar acolo unde-a fost să fie, aș cere-o limbă încă ș-un crier aș mai cere, să pot cântă prin veacuri a ei reînviere; dar nu e cu putință; de aceea eu doresc să vie ceasul dulce etern să odihnesc.

— De ce voești odihna simțirilor de veci, când tu în vasta-ți minte atâtea poți să legi; când prin plăsmuirii nouă tu lumea poți să bucuri și nepăsarea multor din minte să o scuturi?

„Și cine ți-a spus oare că lumea vrea să bucur, și molliile din crier că aș voi să scutur? Pot ei să plângă vecinic și fără de oprire; prin lacrimi să deștepte și-a pietrilor simțire; sau pot ei să și ridă, să facă vecinic haz, până li s'o duce gura dincolo de obraz; căci mie a lor schimă nici cald nici frig nu-mi face, de când perdeaua neagră pe crierul meu zace!

Puse mâna la frunte, se abătă pe bancă și nu mai zise nici un cuvânt. Îi dădui mâna, spre a-mi luă seara bună de la el. Îmi apucă mâna și o ținu câtva timp în a lui; apoi privindu-me cu ochi, în adâncul cărora părea că se luptă geniul cu nebunia, îmi făcu semn să me depărtez.

Riria.

SCRISOAREA VII.

Repedea 3 septembrie 1886.

Iubita mea Marie!

Sub umbra rărită de asprul vânt al toamnei, și pe covorul aurit de galbenul frunziș, ședea el privind la o frunză pe care o ținea în mână, părând a o 'ntrebă ce-a fost și ce are să devie? Me apropiet de densus, încet și pe neașteptate, ca și în ziua când pentru prima oară îl găsi pe locurile aceste. Aplecându-me spre el și cătându-î peste umăr, îi zisei:

— Ce privești cu așa luare aminte această frunză îngălbinită? Vrei să afli ceva de la ea?

„Ce aș mai putea afla de la densus, acuma când, desprinsă de ramura ce o purtă, merge să-și îndeplinească menirea, supunându-se suveranei legi preschimbătoare a totul?

— În adevăr, totul se preschimbă; asupra omului înse aceste prefaceri aă o mai mare putere, de oare ce el trebuie să le rabde zbuciumul o viață întreagă, cu toate că și densus e adesea ori mai șubred ca o floare. „Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului!“ Ce-ai fost ieri azi nu mai ești, și pe ochii-ți cad perdele, ca ce-o fi să nu zărești. Timpul care vine-aduce nouă faze de trăit; sub picioru-î calcă vecinic tot ce 'n cale-î a găsit. Pe mine înse, îngălbinitul frunzilor toamna nu me întristează peste măsură, cu toate că sosirea ei produce și asupra mea un simțiment de melancolie. Dar când me preumblu prin grădină, vara sau primăvara, și strivesc sub picioru-mi frunzi cădute fără de vreme, me cuprinde o mare jale, când me gândesc că frunzi abia înverdate, smulse de furtună, s'au rotit o clipă mai sus de cum erau, și apoi cad jos, spre a se nimici cu totul. Me gândesc la asemănarea ce natura pune între toate. Frunzi și flori, rupte de timpuriu, sunt ca frumoasele visuri ale primelor dorinți, pe care năluca, această furtună a sufletului, le ridică pentru o clipă, sus de tot și, ne-mai putându-se prinde iar de sufletul unde trăise, împodobindu-l cu florile speranței, le aruncă în brațele decepțiunei, zdrobindu-le.

— Tot spui mereu la lucruri strimbe! Vrei să cânti opere pe drimbe! Să verși, în sufletu-mi rănit, păreri ce ênsuți n'ai simțit: ba că în bine tu ai crede, ba supărări că n'ai avut, când în ochiu-ți chiar se vede șirul pe-unde aă trecut! Îmi pari îns' o crenguță pribegind în rătăcire și cătând un loc la umbră, adăpost pentru iubire. Sormană crenguță tristă, zbuciumată 'n vânturi grele; știe oare viitorul unde te-or răsădi ele? Nici el nu știe nimica; întemplări o vatră în simțiri de tot săracă. Să lăsăm iar la o parte gândurile aste triste, ce-or umplea inimă de jale cât pământul o se existe. Ia să-mi spui de cređi în visuri, căci avui un straniu vis. Nu mi-l mai amintesc bine; ce păcat că nu l-am scris! Te aș fi rugat pe tine să vii să mi-l talmăcești; ghibace te ved în vorbă, chiar și când spui la povești.

— Drept să-ți spun, darul lui Iosif până-acum nu l-am deprins; de și-a multora nimerii talmăciirea-î câmp întins. Și ce ai visat tu oare atât de farmecător? Pe mult iubitul teă Gange jucau zinele în cor? Sau visat-ai c'o stea poate s'a coborît spre tine, lăsând în ceruri sus cărare de lumină, și 'n zină în-

trupată, din raze făcând punte, puneă cunună de lauri pe palida ta frunte ?

„Și stele și luceferi apus-au pentru mine, din vremi îndepărtate în sferile senine; iar spinii suferinței de mult cunună-i port; am șapte vieți de sigur de încă nu sunt mort. Ce mare 'ncumătrire au sufletele noastre, de se-întâlnesc chiar ele și 'n lumile albastre! De ce nu s'opresc oare în sferile de sus?... Sufletul tei răsare și-al meu vîd c'a apus. Când me 'ntâlnesc cu tine, vorbim așa de multe, că-acele ce-aș mai spune rămân în veci pierdute, în haosul cel mare al celor noi născute.

— Aș vra vremea s'adune ceas bun cu ceasul reu, și să vorbești într'una ca să te-aseult mereu; dar veți nu uită iară ceea ce ai de zis, căci sînt nerăbdătoare să-ți talmăcesc cel vis.

„Un vis e vis, dar greu de zis. De n'ar fi ițele minții atât de încâlțite, eu aș găsi mai lesne cuvinte potrivite. Să 'ncerc: A seară, pe timpul cel ploios tare, vruî să pun o stavilă între mine și lumea din afară. Me lungii pe pat și, dând jos perdelele vederei, pornii pe întinsa cale a gândurilor. Să-tul de ele, căci veniau tot triste și mohorite, chemai somnul, și de astă dată el sosi repede, dând din aripele-i ușoare, mult ușoare, până ce m'adormi cu totul.

De odată Eminescu puse mîna pe frunte, par că voiă să cheme icoana visului avut în lumea cunoștinței. De obicei, când vrea să spue ceva trist, melancolic, cade greu pe gânduri. Și atunci încep a izvorî din minte-i idei poetice, adese ori neregulate, dar totdeauna sublime. Privind în deșert, cu ochi ce nu mai aveau nimic pămîntesc, șopti mai mult decât zise:

„Pare că eram mort și, drept mormînt, aveam o pajiște bogată de flori de primăvară, plecate-ușor spre mine de vîntul cel de seară. La cap repetă teiul, cu crengile-i plecate, prohodul cel de moarte, cântat ceva înainte, prin frunzele lui late. Și par că la picioare-mi pusese, nu știu cine, un mîndru chip de fată ce semăna cu tine. Purta o haină sură de pânză de painjen. Rotită toată 'n mreje, făcînd mereu vîrtej, prinsese mi de fluturi, de nu putea-i să-i scuturi. Bogatul pîr în valuri cădea numai pe-un umăr, acoperit aproape mai tot cu flori de nufăr. Și fruntea-ți eră 'ncinsă cu mîndre vinețele, cu mure întunecate și rumeni fragi prin ele. Iar capul, clătî-nindu-l povara acea grea, și fragi și negre mure din pîr se desprindea. Din murele cădute s'opriă, drept sub frunte, anume numai doue, ce străluciau feerie prin picături de rouă. Iar fragi, tot doi la număr, cădură, bată-i vina, șagalnic și cu haz, mai jos de la grumaz, în doue roți țesute de doi painjeni harnici, să poată prinde 'n ele pe fluturii zburdalnici; Și brațele-aveai goale și gâtul iar gol tare, înfășurat în șiruri de mici mîrgărintare. Iar mult vicleanul soare, din apusa-i roșată, îți trimitea dulci raze, pe cap, pe trup, pe față, de strălucia ca luna, când ele-o string în brațe. În mîna cartea vieții-mi țineai întredeschisă, din care jumetate cu negru eră scrisă. Pe cealaltă parte, prindînd din frunte-o rază, voiăi să scrii ceva; dar nu fu cu putință, căci umbra tot ștergea. Vîdînd a ta dorință, ghicînd a ta voință — din racla înflorită — de moarte înțepenită vruî să întind eu mîna, să scriu și eu într'însa, o vorbă: numai una! Zădarnică dorință! Zădarnică silință! Nu o putui atinge; căci voia grelei soarte nici când

n'o poți învinge. Me mai luptai o clipă să me ridic eu drept; dar me trezii deodată pe patul meu, deștept. Iar luna printre gratii, cu razele ei fine, părea că-ș ride iarăș de visu-mi și de mine. Durerile din trupu-mi porniră să me certe, mai crude ca ori cînd. Aceste blăstămate voiū ca să-mi arăte că 'n cartea vieții mele scrisese cel destin, să sufăr pîn' ce moartea curmă-va acest chin. De ești talmăcitoare, spune-mi se 'nseamnă visul ce 'n peptu-mi crud me doare ?

— Nici cerc, nici pot, nici vrau, să aflu deslegare la o așa poemă de visuri de poet; căci n'are ori și cine prilejul fericit s'audă doue visuri ca cel ce-ai povestit; dar ca să-l țin mai bine și 'n minte să-l păstrez, m'oi duce chiar acumă să mi-l încondez.

„O nu-ți da osteneală, să scrii visuri nebune ce fără rost s'arată în creeru-mi zdrobit. Dacă gîndiam mai bine, nici trebuiă să-l spun, căci, de-l veî spune altor, m'or crede iar nebun. Nu doar că nebunia me tem s'o întâlnesc. Mi-e frică doar mai tare întreg să me găsesc. Căci ce e nebunia, nu-i oare fericire, când nu mai știi nimic? Și 'n razele slăbite ale cugetărei mele ce azi le mai posed, o prigonire-a soartei nu trebue să revîd? S'aud, nu e durere, în gîuru-mi cum toți spun: feriți-ve de dînsul; nu știți c'a fost nebun? Dar ce-mi mai pasă mie ce sînt și ce-am mai fost, când într'această viață, stingher n'am nici un rost!

Ce aș mai fi putut spune, în momentele aceste atât de dureroase, în care tăcerea e cea mai bună mîngăere? Mulți au zis de dînsul că eră nepăsător, c'ă desprețuia totul. Nu eră nici una nici alta; eră numai mîndru, prea mîndru, și nu voiă să arăte nimîruî adîncă lui durere. Veniră să ne cheme la prînz și pornirăm încet spre casă. Despărțindu-ne, i-am dorit poftă bună la mîncare și poftă rea la triste gînduri. Îndată după masă m'am pus să scriu ca să-ți repet, cât de grabnic, frumoasele-i cugetări, pe care am cătat a le redă pe cât am putut de bine.

Riria.

Poesie inedită.

De M. Eminescu.

Cine ești?

*Nici luna plutitoare, nici stelele din cer
N'or să pîtrundă 'n umbra trecutelor dureri,
N'or să pîtrund' amorul pierdutet tineretii,
Măcar să am de-acuma o sută de vieți; —
Căci sufletu-mi de-atuncea e-atât de 'ntunecat...
— Doar ochii tei de inger în visul meu străbat.*

*Ca toamna cea târzie e viața mea, și cad
Ilusii ca și frunze pe undele din vad,
Și nici o bucurie în cale-mi nu culeg,
Nimic de care 'n lume tubirea să m'-o leg; —
Pustiul și uritul de-apururi me cuprind...
— Doar brațele-ți de marmur în visul meu se
întind!*

*Precum corăbii negre se leagănă de vînt,
Cu pânzele-atîrnate, departe de pămînt,
Cum între cer și mare trec paserile stol,
Trec ale mele gînduri pe-al sufletului gol
Și 'ntind ale lor aripi spre negre depărtări...
— Tu ești în visu-mi negru luceafărul pe mări!*

Am înțeles . . .

Sandu, tinărul medic, alături de Enache mergeau pe stradă. La o cotitură de drum, le ieși înainte o fetiță ca de vre-o opt ani, ținând pe brațul stâng un coș cu flori — mare greu, de abia-l ducea. — Îmbrăcată eră cât se poate de sărăcăcios — și nemâncată părea. Cu un: „Nu poftiți?” — îngânat cu voce slabă, sficioasă — cu mâna dreaptă oferi tinerilor un buchet de micșunele spre vândare. Enache se opri în loc, o privi puțin, — fără a luă florile, scoase un cincizeci de bani, îl dete fetii și amândoi plecară mai departe.

— „Să veți” — zise Sandu, — „asta îmi-amințește o întâmplare de-acum câțiva ani”.

— „După o masă copiosă — la țară, luată în familia proprietarului Bureenescu, unde, sculându-ne de la masă, doamna amabilă, ne mai și îndesă busunările la fiecare cu portocale, mere, alune și cornețele cu bomboane: „pentru nepoții și nepoțelele de-acasă” — între glume și risete ne luarăm rămas bun de la toți și plecarăm să luăm trenul de la 3 — ca să ne întoarcem în oraș.

Eram tocmai frații toți cinci împreună în ziua aceea.

Scoborind ultimele trepte de la poarta din afară a grădinii — me uit la ceas — și ved că am întârziat. — Pân' la „halta” unde se oprește trenul, la 3, trebuiă să mergem pe jos un pătrar de oră și mai erau numai 10 minute până la 3. O căldură, o zăpușală eră — că eră prin august, — să ne întoarcem iar înderēt, în casa Bureenșilor — nu ne venia la socoteală, — oamenii obosiți și ei, și de căldură și de musafiri — aveau doară să-și facă somnul după masă, — la cărețuma lui Iordache: „La Leul și cărnatul” să mergem la popice să jucăm — ne eră prea cald, să mergem să luăm câte o baie în Dunăre eră prea curēnd după masă, — satul mic — ce să facem — până la celalalt tren care abia la 5 are să treacă — „să mergem în grădina lui Cartiga”, celalalt proprietar, — „sunt duși la băi, nu e nimeni din ei acasă, îngrijitorul are să ne lase să intrăm, — cum îi e grădina tocmai pe malul Dunării — sub arbori e umbră și-i răcoare acolo, vedem vapoarele cum trec, mai fumăm câte o țigară și trece vremea”.

Toți: „Bine zici, — haidem acolo!”

Intrarăm așa cum am gândit; trecurăm pe lângă cerdac, de unde, de pe masă unde se aflau, luarăm și câțiva numerii mai vechi din jurnalul „Floarea albastră” — și ne îndreptarăm spre masa și băncile aședate tocmai lângă gardul de peatră cu vederea spre rit.

Cald cum eră, ne scoserăm pălăriile și redingotele, fiecare își-aprinse câte o țigaretă — unul se întinse pe o bancă cât eră de lung, eū incepu să frunzărese prin jurnal, al treilea, cu baritonu-i zdravăn intonă din pieptul plin:

— „Între Ji... și 'ntre Olte...t,
Răsări...t-a — un nu...uculet;
S'au strîns cu...ucii toți diin țaaaară —
Șii — căân...tăă — de săă o...moa...ră!”

Isprăvind cu țigara, me scol, desfac și manchetele de la cămașă și cu mânețile suflecate me razim pe zid privind în josul Dunării. Cum soarele

inse eră încă sus și bătea tocmai pe suprafața apei — nu mult am putut să caut într'acolo, — mi-am întors privirile, — din întâmplare în jos, spre malul subt noi care tocmai la acel loc eră 'nalt și urmăriam formele ce le-a luat — malul — îmbucăturile ce le face apa, când vine mare. Și de-odată între pietriș și nisip — prund scobit, mâncat de apă — zăresc ceva — în culoare aproape ca pământul — un corp — care se mișcă. — Privește într'acolo mai bine — și ved că e o fetiță de țaran, ca de vre-o 5 ani, — culcată, întinsă, cu fruntea pe braț — cu fața cătră pământ.

— „Hei fetico!” o strig, — „scoală! hai!” — nu se mișcă.

— „N'auți, fă! — Sus! — ridică-te! Bolnavă ești? — Cum te chiamă?”

Nimic.

Se scoală și frații ceilalți, vin lângă mine, o strigă și ei în tot felul — nimic.

Îi vine unuia idea să-i arunce ceva — ușor — ca doar' o va face să se mișce, — ce să-i arunce? — o bucată de 10 bani, — o aruncă și — cădēnd aceea atinge tocmai capul fetii, — altul rupe o foaie din jurnal, înveșce în ea câteva din bomboanele ce le primise de la madame Bureenescu le aruncă și pe acelea și nimeresc tocmai lângă mâna fetii — la ce ea, scurt, ridică capul și repede iar îl aședă pe braț, în pozițiunea de mai 'nainte; probă că eră deșteaptă — nu dormia.

Istoria asta ne intrigă pe toți.

Și cum timp aveam — hotărîrăm unanim să mergem să vedem ce eră cu fata asta.

Ne luarăm hațnele și pălăriile, ieșirăm din grădină, din curte — pe poartă — apucarăm pe strada scurtă lângă casa ce ducea în jos la vad — și de acolo în scurt ajunserăm lângă fată. Ca cel mai mare, me aplec eū și o ridic, — cu oare-care greutate, — că nu voiă să se scoale. — Fața fetii — eră rumenă, îmbujorată, aprinsă de arșița soarelui în care a stat culcată atâta timp — bolnavă nu eră — căldura mâni și a capului eră normală — pulsul bătea regulat — altfel fata murdară, nespēlată cine șcie de când, — pērul murdar, nepieptenat, bătut, îi-atērnă în șuvițe încalcite pe frunte, mâile, picioarele goale, nu se vedeau de murdare ce erau, — și îmbrăcată — învilită eră, numai în trențe — și acelea negre, murdare ca pământul. Trăsături avea fata regulate, chiar drăguțe, — dar expresiunea în față și în ochi! — — Nu sunt specialist „psichiateru” — atunci încă și mai puțin eram, încă nici nu luasem doctoratul — când inse mi se oferă ocaziunea, nu regret dacă pot face și studii psihologice. — Am cređut la început că fata asta poate-i o dăcoasă, încăpăținată, reutăcioasă — când am vedut-o inse în față, în ochi — i-am vedut privirile atât de triste, rugătoare — esprimând atâta durere, durere sufletească mută! într'o copilă de 5 ani — am stat și m'am uitat lung la ea, — am luat-o pe urmă de mână, — și ea părea că atât a așteptat; și pornirăm cu toții pe mal în sus.

Mergēnd, me opresc și o întreb iară: „Apoi cum te chiamă pe tine fetico? — N'ai tu nume?” — Nu raspunde nimic.

O întreb încă-odată, stând cu ea pe loc.

Ea ridică ochii, me privește drept în ochi — ca și cum ar vrea să me pētrundă cu privirea, apoi scoate un adâne și apēsāt oftat, — iar privește țintă

Cluj

Casa cea mai naltă în New-York.

la pământ — și după o lungă pauză — după ce încă-odată o întreb : „cum te cheamă ?” îmi răspunde abia șoptind :

„Vetuța !”

„Dar’ pe tata te și pe mamă-ta cum îi cheamă ?” o întreb mergând mai departe.

Nu răspunde.

Și ori cât s’ar mai fi încercat și frații ceilalți să o întrebe — să o facă să vorbească — nu mai eră chip să mai scoatem altă vorbă din ea. — Și pentru că frații mai mici, mai sglobii, se încercau să o mai și tachineze, să glumească cu ea — la ce ea de loc nu eră dispusă, le zic — întorcând-o pe nemțește, ca să nu înțeleagă fata :

„Bleibt zurück“ . —

„Oder geht alle voran !”

„Lasst mich mit ihr allein.

Ei plecară înainte și eu cu fata mergeam în urmă. Și cum o apucasem de mână — simțiam acum că ea me ținea strins, nu me slăbia de mână de loc.

M’am lăsat dar condus de ea.

Ea nu zicea nimic — și eu vedând că nu o pot face să vorbească — n’am mai întreat-o nimic.

Mergând înse așa alături, încet, numai o audiam cum, din timp în timp scotea câte un oftat — suspine — cari — așa tare de constituție cum me veđi că sânt — când le audiam — îmi da niște fiori, ce-mi pătrundeau tot corpul.

Merserăm așa, — trecurăm pe la biserică, trecurăm și pe la cârciumă — și apoi cărmi fata pe o stradă care ducea la câmp. La ultima casă — o hârbitură de casă — lângă un gard de nuiele aproape cădută — fata me lăsă de mână, puse mâinile ei la spate, se rădima așa de gard, stătută așa și iar pironi ochii în pământ fără a scoate o vorbă. — La trei pași de densa, stam și eu și iar me uitam la ea ; să o fac să vorbească — nici nu mai încercam, — ci me gândiam numai și me întream : ce poate să se petreacă în mintea și în sufletul acestei fete ? — acumă deja, până încă-î așa mică, ce s’a petrecut în ea cât a zăcut în soare ? — tocmai în mal ? — tocmai lângă Dunăre — la un loc unde apa eră mai adâncă — simte ea ? — poate să-și dea seamă de ceva ? — dacă nu simte — de ce, fără să plângă, atâta tristete, atâta durere nespuse zugrăvită în ochii, în privirea, în fața ei ! ?

Întru în curte — da și întru în casă să vedă dacă e cineva, — ușa e încuiată ; ușa la grajd — tot așa. Nu eră nimeni — întreaga casă pustie. Și prin curte nici căne — nici pisică, nici un purcel — ori vre-o găină — ca ființă viețuitoare. — Tot satul părea mort, — pe tot drumul pe unde am venit — n’am zărit suflet de om. Eră dricul verii, toți oamenii erau duși la câmp — în toțul lucrului.

În fine — iese o babă de la o casă vecină cu un ulei în mână, ca să meargă după apă. O chiem și o întreb pe ea : „Ce e cu fata asta ?” — îi spun unde am găsit-o. „A cui e ?” — „Cum de umblă așa ?” —

Și baba ne zice uitându-se la fată : „Ei, — sêrmana ! e creștină bună ca și noi“.

Apoi apropiindu-se mai mult, — întoarsă către noi, într’un ton mai confidențial, compătimitor, mai zise — mai încet : — „Dar știți dvoastre, fata asta n’are părinți — și“ — —

Am înțeles totul. —

Dar’ cum noi toți singuri încă eram holtei — fără neveste, fără casă și masă — ce eră să facem cu fata ! —

Fără a mai așteptă alte esplicări ale babei — am plecat să întelnim pe primarul, să-î aducem casul la cunoștință — mai de-aproape — — și de-acolo la stație, să apucăm trenul de cincî — —

Sofia Vlad-Rădulescu.

L a s e a l d ă .

*Mlădioasă ca un șerpe,
Apa 'n cercuri o rotește
Și jucându-se cu peru-î
Stă zimbînd copilărește.*

*S'a 'ndrăgît în sine ănsăși —
Se încearcă ca să prindă
Chipul cel frumos din apă
Mult mai clar ca din oglindă.*

*Hoța nu se dă ei prinsă —
Tot mai jos se lasă 'n unde
Și cu zîmbet de fecioară
Sorei sale îi răspunde !*

Iosif Stanea.

Emanciparea politică a femeii.

(Emancipatio politica feminarum admittenda non est. Cathrein Phil. Mor.)

(Fine.)

Nu mai cât din dreptul prim nu urmează strict și al doilea, precum nici din dreptul egal de-a fi condus nu urmează dreptul egal de-a fi conducător. Căci dacă toți ar fi conducători egali, atunci pe cine să conducă ? E absurditate ! Ori fără voe ajungem la o democrație extremă „căci toți (chiar și copiii din fașe !) au aceaș drept să fie bine guvernați“ (Cathr.)

d. Mai adaug în urmă aderenții acestei teorii și aceea, că femeile încă sînt indatorate să plătească dare și să supoarte alte multe greutăți de-ale statului ca și bărbatul.

Natural ! — Înse din datorințele aceste încă nu urmează să aibă și femeia parte în administrațiunea țerii ca bărbatul, care cătănește și poartă toate greutățile resboaelor etc.

De altcum sînt casuri rari că o femeie conduce singură casă și plătește dare. De comun femeia e membrul familiei și ca atare stă sub dominația bărbatului. Apoi „a potiori fit denominatio !”

Amestecul femeii în politică e diametral opus cu menirea ei de a fi mamă. Ea are oficiul impus de Dzeu să crească și să educe fi. Această funcțiune gingașă leagă atențiunea femeii strins de familia sa și încă aproape pentru viața ei întregă.

Ce s'ar alege oare din scopul cel sfânt, dacă femeia ar lua parte la alegeri de deputați și de alți funcționari de-ai statului?

E știut mai departe că un bun politician are mult să-și sfarme capul studiând bine disputele din dietă și mișcările alegerilor. În grija cui rămân copilașii, cari au trebuință de o creștere bună, de o mamă, care să formeze din ei adevărate caractere — temelia statului?

Emanciparea politică periclitează atât demnitatea cât și modestia femeii — comorile ei netăgăduite, cari numai aproape de vatra casei își află asilul cel mai sigur. Numai aici femeia poate ridica „altar“ virtuții, căruiu patria să i se 'nehine; numai în mijlocul fiilor se arată adevăratele Corneli menite să facă minuni!

„Femeia e îndatorată să țină strajă moravurilor bune și e răspunzătoare de progresul ori regresul mortalității generale“ a zis Goethe. Acest sex e înse cu mult mai debil decât să poată rezista furtunelor vieții publice atât de pătimeșe.

„Să ne închipuim numai femeia când pășește ca orator în adunările mixte; când se insinuă la călătorii de cortesire sau când ia parte la ședințele detei ca până noaptea târziu să asiste la discuții. Cu aceasta am atins ultimul argument, ce se poate aduce contra emancipării politice a femeii“ zice Viet. Cathrein.

De altcum e foarte cunoscută sarcina cea grea a dreptului politic. Câte scandale nu obvin în parlament din divergența de păreri! Pe lângă acestea afacerile publice reclamă și o prezență mai mare de spirit, o precumpănire mai serioasă și o judecată coaptă, unde nimic nu ajunge sentalismul pătimeș, ce stăpânește sexul feminin. — Femeia nu e mișcată întru atâta de motive convingătoare, cât e răpită de pasiuni. Foarte corect vorbește Schiller când zice că: „Judecata bărbatului nu e fără de basă; pe când femeia judecă cu iubire și judecata ei e făcută deja când urește“.

Din probele generale aduse până aici în contra teoriei lui Stuart Mill și a școalei lui apare a fi de prisos ori ce altă combatere mai amenunțită a emancipării politice a femeii.

Constataz inse — la încheiere — că e prea greșită și părerea multora dintre dñii liberali: că e josnic și umilitor pentru femeie raportul de subordinațiune față de bărbat.

Să judecăm inse sincer și neparțial (imparțial): Oare poate fi dejosire respectarea ordinei cosmologice întru toate așa cum creatorul ei pretinde? Iar resturnarea aceleia din fundament — ar însemna virtute?

Fiecare creatură numai până atunci poate fi frumoasă până când stă între cadrele stabilite de plăsmuitorul său. Și femeia numai până atunci își susține „farmecul“ său, până când respectează legile diferinții de sex; cu atât mai virtos, cu cât deosebirea dintre bărbat și femeie e un act etern și plin de înțelepciune. Dumnezeu a dispus ca fiecare sex să-și aibă caracterul, inclinațiunea și perfecțiunea sa proprie, în urma cărora soții de căsătorie prin împreunarea reciprocă oarecum să se întregească și perfecționeze atât în ordinea fizică cât și în cea morală“ (Cathrein.)

Emil Degan.

Codru și Acsintel.

(Baladă populară.)

Grandafir dintre cucute,
M'o trimes maica la munte,
Să tai lemne să fac plute,
Să le 'ncarc cu scândurele,
Să plătim dările grele,
Să le 'ncarc cu jir și vēsc,
Să plătim biru domnesc,
Să plătim biru turcesc.
Mers-am mers pe cum mī-o zis,
Până 'n sinu codrului
Să tai lemne să cioplesc,
Plute lungi să-mi făuresc,
De tērg să mi le gătesc,
Biruri grele să plătesc.
Codru din graiū imi graiā:
„Acsintel copil frumos,
Nu-mi strică codru frunzos,
Făr scoboară 'n țeră 'n jos
Și scoboară jos la țară,
Și te du la muncă iară“.
— „Dam'a-ș codrule m'a-ș da,
Dar' n'am plug și n'am moșie,
Că-i luată 'n zălogie,
De blăstēmata domnie,
De blăstēmata turcie.
Dam'a-ș codrule, m'aș da,
Dar' n'am loc de vierit,
Nici poeni de plugărit,
Nice rituri de cosit,
Nice locuri de arat,
Nici holde de săcerat,
Că intratu-mī-o intrat,
Turc păgân și blăstēmat,
Ce-o aflat
Tot o luat,
Ce-o găsit
O jefuit.“
— „Acsente ficior voinic,
Veți āst codru infrunzit,
Bagă-te 'n el mai adānc,
M'ai adānc tu vei găsi
Stejerei,
Tot mititei,
Tate tot postăți din ei,
Că din ei or rēsări
Ficiorii tineri ca brații,
Și frumoși ca ingerii,
Și voinicii ca vulturii,
Apoi cu ei duceți
Jos în țara Prutului,
La casile turcului,
Casile tu li-ī luā,
Și pe turci îi alungā,
Țara de ei îi scāpā.“
— „Codrule cu frunza deasă,
Dzeū mi te trăiască,
Dorul teū să se 'mplinească,
Să-mi ved casā și moșie,
Scāpatā din grea robie.

Cul. de:

Theodor A. Bogdan.
invēț. în Bistrița.

SALON.

De la București.

Un nou talent în literatura română. — Debutul baritonului D. Popovici. — Marele succes al poetului Vlahuță. — Despre satura a treia a lui Eminescu. — Cursul dlui T. Maiorescu.

Am plecat d'acasă sub impresiunea frumoaselor scrisori ale doamnei Riria, pe cari le reproducem în aceste numere ale revistei noastre. Cetite pretotindeni cu multă plăcere, ele au atras interesarea tuturor cari se ocupă la noi de literatură. Este foarte firească dar dorința multora d'a afla cine este dama aceea care a făcut publicului românesc aceasta surprindere plăcută. Sosind la București, am usat de primele momente de revedere cu distinsul prieten academician dl A. D. Xenopol, profesor la universitatea din Iași, care a publicat întâia-oară în revista sa „Archiva” scrisorile doamnei numite, cerându-i informațiuni.

Dl A. D. Xenopol, încântat de prețiosul serviciu ce a făcut literaturii române prin descoperirea acestui nou talent și prin publicarea scrisorilor, mi-a dat cu multă plăcere următoarele lămuriri:

Sub numele de Riria, escelenta autoare a „Ultimei raze din viața lui Eminescu”, s'ascunde — de și n'ar trebui s'o facă — o damă din societatea ieșiană. Numele ei adevărat este Coralia Gatoschi n. Biberi; familia Biberi este originară din Hotinul Basarabiei, care s'a strămutat la Bacău. Sora ei este dna Profira Șendre, soția fostului profesor universitar din Iași și București Alexandru Șendre; frate-seu, căpitanul Nicolae Biberi, mort în 1898.

Dna Coralia Gatoschi a studiat în pensionatul din Iași, dar ș-a completat studiile prin lecturi foarte întinse. A scris din copilăria ei, de la vârsta de 11 ani, dar n'a publicat nimic pân' acuma, când a apărut de odată cu minunata scriere ce apare în coloanele noastre, după îndemnul dlui A. D. Xenopol, care a avut ocaziune d'a lua cunoștință de câteva din poeziile scrise de dânsa mai de mult.

Aflând din spusele sale, că cunoscuse la Repede pe Eminescu în anul 1886, când celebrul poet scrisese pe albumul ei sub o podoabă de flori uscate, pregătite dinainte, frumoasa sa poezie la „Steaua care a resărit”, — a rugat-o mult să scrie niște amintiri asupra convorbirilor avute de dânsa ei cu Eminescu, dna Gatoschi se hotărî după multă stăruință să pună pe hârtie aceste amintiri sub forma de scrisori către prietena ei.

Chiar de la cea dintâi scrisoare vedu că avea a face cu un talent de prima ordine; convingerea sa nu făcu decât să se sporească la fie-care scrisoare următoare și astfel se dădu la lumină un talent poetic din cele mai remarcabile ce s'au ivit în sinul poporului român.

Numerul 3—4 al „Archivei” va continua a doua poezie a Ririei, intitulată: „Inspirarea și poetul”, pe care dl Xenopol a binevoit să ne-o cetească

din corectură și care este de sigur tot așa de frumoasă ca și minunatele „scrisori”.

Dna Gatoschi este în vârstă de 32 ani. (Regii popoarelor și regii gândirei nu-și ascund vârsta.) Este mama a patru copii, soția dlui Vasile Gatoschi, mare proprietar de moșie de lângă Iași.

De sigur aceste amănunte vor interesa pe cetitori și pe cetitoare, căci noi le publicăm întâia-oară în toată presa română, de aceea cu bucurie le-am pus în capul impresiunilor noastre bucureștene.

De la un talent esistent, dar descoperit acuma, trecem prin analogie la alt talent, asemenea de mult aplaudat în alte părți ale lumii, dar par că numai acuma cunoscut la București.

Voim să vorbim despre renumitul nostru bariton dl Dimitrie Popovici, care a început să debuteze săptămâna trecută în opera română de la Teatrul Național.

Dl Dimitrie Popovici, care a dat în iarna trecută câteva concerte prin unele orașe de la noi, este fiu al României, aici ș-a început cariera artistică și a cântat pe vremuri și pe scena bucureșteană. De atunci înse au trecut mulți ani. În acest interval artistul a făcut o carieră strălucită, care a culminat în debutul său din teatrul de operă wagneriană la Beyreuth. Numele său a devenit cunoscut în toată lumea cultă. Dânsul a cules lauri și în America. Numai în patria sa natală n'a avut ocaziune să cânte la teatru. Grație fericitei inspirațiuni a dlui Ștefan Sihleanu, actualul director general al Teatrului Național, artistul a putut să apară în sfârșit și pe scena Teatrului Național.

Încheiându-se stagiunea operii, în rolurile prime cu debutanți străini, dl Sihleanu a ținut să profite de prezența artistului în București, ca să-l angajeze la un ciclu de reprezentațiuni de operă cu concursul artiștilor români.

Prima din aceste reprezentațiuni s'a dat mercuria trecută, cântându-se „Rigoletto” de Verdi, în rolul prim cu dl Popovici. A fost o adevărată serbătoare musicală, care a electrisat tot publicul.

N'audisem pe artistul decât numai în sala de concert, unde îi admirasem vocea puternică și sonoră. Acum înse se presintă în calitate dublă: de cântăreț și de artist dramatic. De obicei, cei mai mulți cântăreți nu prea sânt d'o potrivă atât de tari și ca artiști dramatici. Artistul nostru face parte din aceia, cari atât cu arta cântării, cât și cu jocul lor scenic, te frapează. Îndată la primele scene a probat, că este un artist în toată puterea cuvântului, care având o voce admirabilă, cântă și joacă d'o potrivă perfect. Cred a nu exagera afirmând că dl D. Popovici este unul din cei mai buni baritoni din lume.

Se 'nțelege că succesul n'a putut fi decât enorm. Aplausele viforoase, entuziasmul publicului au ajuns dimensiuni nesfârșite.

Alături de marele bariton, o tineră coristă română, dșoara Camilia Mihalescu, a avut succese bine meritate.

Ceea ce făcea singura notă discordantă în aceea serbare artistică, eră că sala n'a fost plină. Causa nu o discutăm. Nică nu o pricepem.

În seara aceea aflați și o știre bună privitoare la literatura. Grăbesc s'o transmite, căci ea va pro-

Grupă de călăreți din Șetin.

duce bucurie în toți cei ce se interesează de mersul literaturii noastre.

Dl Al. Vlahuță mi-a comunicat că noua sa lucrare „România Pitorească” a fost primită cu atâta căldură, că în câteva luni s'a vândut întreaga primă ediție de trei mii de exemplare. Ediția a doua s'a și pus sub tipar.

Asta probează că există și un public cetitor românesc. Numai să i se dea lectură bună.

Însuș regele Carol, înaltul protector al culturii române, a ținut să distingă pe poetul, poftindu-l la Palat spre a-i exprima mulțumirile Sale.

Fericită țară unde în capul stăruințelor culturale se află însuș regele.

La Ateneu urmează obicinuitele conferințe literare.

Joi trecută dl Th. D. Speranță a vorbit despre „Satira a treia” de Eminescu.

Conferențiarul n'a făcut, precum ne așteptam, analiza literară a celebrei satire, ci a comentat-o din punct de vedere național-social, făcând mari aberațiuni de toate și producând aune ori haz cu observațiunile sale umoristice.

Fiind timp plouos, publicul din loji a lipsit cu deseversire și numai studențimea recunoscătoare a umplut stalurile, unde s'a văzut și un numer oarecare de dame.

Cu atât mai mulți au fost la cursul de logica al dlui T. Maiorescu, la care am avut plăcere să asist în aceeași zi.

Vasta sală nr. 4 a universității a fost îndesuită de studenți și de — studente, când am intrat. De n'aș ști că între studenți se află și unii cari stau și câte zece ani pe băncile școlii, aș putea să zic că am găsit în sală adunați „tineri și bătrâni”, căci mulți păreau cam bătrâni de școală. Inse ce să le faci? Poate tocmai dorul de studii îi ține atâta timp acolo. Nu merită oare să fii tot student, numai ca să poți ascultă pe un Maiorescu?

Eu me uitam la studente. Ve rog să nu alunecați a gândi ceva reu. Eram curios să le ved dacă studiază sau conversează cu vr'un student. Toate erau cu ochii 'n carte. Numai una vorbea cu foc cu vecinul său. De sigur discutați o țesă filosofică. Și iată ilustrul profesor apără. La moment se făcu tă-

cere. El urcă la locul său. Și numai decât, stând în picioare, începă să vorbească. Și vorbi într'una timp de o oră și jumătate, tratând subiectele cele mai abstracte în o formă ușoară, în o limbă clară și elegantă. Privindu-l vedeam cum fața-i se aprinde de focul entuziasmului inspirat de dragostea subiectului ce tratează. Și me simțiam transportat în o lume ideală, din care m'a deșteptat numai ropotul de aplause cu care auditorul i-a însoțit ultimele cuvinte.

Iosif Vulcan.

Aniversarea regatului român.

— Discursul dlui D. A. Sturdza în Academia Română. —

Joi la 14/27 martie implinindu-se 21 de ani de la proclamarea regatului român, dl *Dimitrie A. Sturdza* a pronunțat în Academia Română, la deschiderea ședinței, următorul discurs :

Astăzi România serbează a douezeci și una aniversară a proclamării regatului, rezultat vedit al muncii încordate și neobosite a poporului român.

Doue semne caracterizează aceasta muncă în mijlocul mișcărilor cari în ultima jumătate a secolului trecut au produs schimbări atât de însemnate în lumea europeană. Pe de o parte munca poporului român reprezentând o dezvoltare energică, dar pacinică, care nici în lăuntru nici în afară nu s'a rădămat pe desordine, ci în mod constant și conștient s'a ferit de dănele; de altă parte a ridicat la Dunărea-de jos un stat care reprezintă un element de cultură, stabilit în echilibrul politic al Europei.

Nimic nu poate să reverse o mai mare lumină asupra faptului istoric din 14 martie 1881, decât cuvintele adresate de regele Carol adunării legiuitoare cari îi anunțase votul lor. El mulțumi parlamentului astfel :

„Mare și solemn este momentul în care reprezentanții națiunii au venit în giurul meu spre a-mi supune hotărîrea unanimă a corpurilor legiuitoare.

„El începe o foaie nouă în cartea în care stă scrisă viața poporului român și încheie o perioadă plină de lupte și de greutate, dar bogată în bărbăteșii și în eroice fapte.

„În acest moment vom repetă ceea ce am spus totdeauna, că voința națiunii a fost purure călăuză domniei mele.

„De 15 ani sunt Domnul încungîurat cu dragostea și încrederea națiunii. Aceste sentimente zilele bune le-au înveselit, zilele grele le-au întărit între noi. Mândru am fost ca Domn, scump îmi e acest nume, pe cari s'a rădămat în trecut raze de glorie și de mărire. Pentru viitor inse România a credut că este necesar și conform cu întinderea, cu însemnătatea și cu puterea dobândită și manifestată prin acte neîndoelnice și cari au înălțat numele ei, de a se proclamă regat.

„Nu dar pentru mine personal, ci pentru mă-

rirea țării mele, primesc titlul, care exprimă dorința cea mai viuă, care arde de atâția ani în peptul fiicăruî Bomân, dar care nu schimbă întru nimic legăturile strins stabilite între națiune și mine și cari au dovedit cât sânt de tari evenimentele ce amû petrecut împreună.

„Fie ca primul rege al României să se bucure de aceeaș iubire ca acel care până astăzi a fost și remâne Domnul ei; căci pentru mine dragostea acestuî nobil și viteaz popor, căruia am dat inima și sufletul meu, este mai scumpă și mai prețioasă decât toate măririle, cari încungiuă coroana“.

Am cređut că e bine și folositor să ne rememorăm astăzi, în zi însemnată pentru poporul român, aceste frumoase cuvinte, prin cari munca timpurilor trecute, problemele viitorului, ênsaș pozițiunea suveranului sânt privite dintr'un punct atât de nalt. Academia Română simțindu-se totdeauna martoră a faptelor mari a națiunii, are misiune a întreține ael foc sacru al datoriei cătră patrie, despre care regele Carol, vorbind despre sine, zicea în ziua de 10 maiu 1866: „Mi se impun, o știu, mari datorii; sper că-mi va fi dat a le 'mplini. Eû ve aduc o inimă leală, cugetări drepte, o voință tare a face binele, un devotament fără margini cătră noua mea patrie și ael neinvins respect cătră lege, pe care l-am cules în exemplul al lor mei.“

Fiecare cuvânt este cuvânt de bărbat deplin, conștient de misiunea sa, deplin stăpân pe sine-și. De aceea și fiecare cuvânt s'a îndeplinit pentru vechia perioadă de desvoltare începută cu ziua de 14 martie 1881.

S'au îndoit cei 15 ani ce se serbătoriau atunci și înaintam astăzi cu speranță în trăirea lor. An cu an cuvintele regelui Carol se întăresc, an cu an ele se întipăresc în desvoltarea statului român. Datoria cetățenească a tuturor supușilor sei este de a urmă înainte pe domnul, pe căpitanul și pe regele lor pe calea aședată cu atâta înțelepciune, tărie de inimă și vitejie. (Aplause generale.)

De la Academia Română.

— Sesiunea generală din 1902. —

II

Programa lucrărilor secțiunii. După deschiderea sesiunii, vicepreședintele I. C. Negruzzi prezintă programa lucrărilor sesiunii generale din 1902. Din acesta relevăm următoarele: discursul de recepțiune al membrului dr. C. I. Istrati, (căruia are să-i răspundă dl D. A. Sturdza); alegerea a trei membri ai Academiei în locurile vacante: doue în secțiunea istorică, unul în secțiunea științifică; alegerea membrilor corespondenți români în locurile vacante: patru în secțiunea literară, doi la secțiunea istorică, unul la secțiunea științifică. Apoi premiile anuale.

Raporturi despre cassă. Dl secretar general prezintă rapoartele cassierului-comptabil și ale comisiunii de control aleasă de Academie asupra operațiunilor casei și asupra stării fondurilor Academiei în anul 1900—1901.

Membrii cari nu pot luă parte. De la membrii Academiei P. S. S. episcopul Nicolae Popea, dñii Florian Porcius și I. Pușcariu se primesc înștiințări, că din causă de boală nu pot luă parte la lucrările sesiunii.

Dl bibliotecar I. Bianu prezintă în dar din partea dlui Eduard Ghica un chrisov original scris slavoneșce pe pergament de la Despot-vodă cu data 1563 iunie 17, întărit cu subscrierea domnească în roșu și cu pecete atêrnată. Academia mai posedă un chrisov de la acelaș domn în aceleași condițiuni. Acesta dăruit acum de dl Ghica este înse mai bine conservat și are într'ensul particularitatea caracteristică pentru aventurierul domn, că se intitulează „nepotul bêtânului Stefan Voevod“. Se decide a se exprima mulțumiri dlui Eduard Ghica pentru prețiosul dar.

Grafica antică și modernă. De la dl locotenent S. T. Ulic se primeșce cererea de a se publică de Academie scrierea sa: „Grafica antică și modernă“, cerend totdeodată și o sumă drept resplată pentru aceasta lucrare. Se recomandă secțiunii literare.

Comisiunea pentru examinarea lucrărilor Academiei făcute în anul 1901—2 se compune din membrii: dr. I. Felix, N. Quintescu și A. D. Xenopol.

Fondurile Fêtu și Scorțeanu. Dl secretar general citeșce raportul comisiunii pentru împărțirea cărților didactice și religioase din fondurile Ioan Fêtu și Ioan Scorțeanu în 1901. Se aprobă. Ca membri ai comisiunii se realeg dñii: D. A. Sturdza, P. S. Aurelian și Iacob Negruzzi.

De la secțiunea literară. Se citeșce procesul verbal al secțiunii literare pentru ședința de la 13/26 martie, prin care se arată că secțiunea a decis: a, că nu poate propune tipărirea „Dicționarului macedo-român de dl I. Delametri“, din care s'a prezentat în manuscris numai partea până la litera G inclusiv, până când întreaga lucrare nu va va fi elaborată; b, că a însărcinat pe dl Gr. G. Tocilescu să examineze scrierea „Gramatica antică și modernă“ de dl locotenent I. T. Ulic și să prezinte secțiunii raport asupra ei. Se aprobă întêia decisiune a secțiunii și se ia act de a doua.

Prima ședință publică se ține vineri la 15/28 martie. Dr. I. Felix citeșce continuarea „Istoriei igieniei“ partea a doua, Medicii și exercițiul medicinei, Spitalele, Apele minerale și stațiunile climatice, farmaciai“. Autorul dă amênunte foarte interesante privitoare la instituirea medicilor în România. Ca curiositate relevăm, că Vodă Alexandru Lăpușneanu, fiind bolnav, a trimis după un barbier la Bistrița.

De la dl I. Șbiera, membru al Academiei, se primeșce înștiințarea, că fiind bolnav, nu va putea participa la lucrările sesiunii generale din acest an.

România sub raportul moral. Secțiunea istorică însărcinând pe dl A. D. Xenopol cu cercetarea lucrării „România sub raportul moral“ de dl I. Tanoviceanu, arată că dl Xenopol propune ca lucrarea să se citească în ședință publică.

Un manuscris foarte prețios. Dl secretar general D. A. Sturdza aminteșce că în ședința de la 1 iunie 1901 s'a prezentat Academiei în dar din partea ministerului cultelor și instrucțiunii publice colecțiunea de manuscrise vechi în numer de 225 volume, cari se află până atunci în biblioteca seminarului central din București. Un manuscris foarte prețios din acea colecțiune nu se află atunci în localul seminarului, ci fusese împrumutat, iar acum dl Sturdza îl prezintă Academiei spre a fi conservat lângă celelalte. Acest manuscris este un volum în folio mic și cuprinde „Slujbenicul sau Liturghia“ și a fost scris în Tara Românească în timpul mitro-

politului Stefan românește și slavonește. El este împodobit cu multe miniaturi, cu inițiale colorate și cu figuri desemnate cu cerneală neagră, toate de o frumusețe neobișnuită în manuscrisele noastre vechi câte au ajuns până la noi. Acest volum este astfel un monument de cea mai mare însemnătate în istoria țării la noi.

A doua ședință publică luni la 18/31 martie. Cu asta ocaziune, membrul corespondent, dl general I. C. Brătianu, a citit lucrarea sa: „Însemnătatea chartei României pentru apărarea națională”. În partea primă autorul vorbește despre însemnătatea militară a chartelor în antichitate; în a doua, despre însemnătatea militară a chartelor în istoria militară a poporului român; în a treia, despre însemnătatea militară a chartelor în timpurile moderne; în a patra despre însemnătatea militară a chartelor geografice și a chartelor topografice ale institutului geografic. Ca epilog a arătat, că nu e nici un pericol că charta țării se găsește în mâna publicului.

LITERATURĂ.

Poesii inedite de Mihail Eminescu. Poesiile inedite ale marelui nostru poet Mihail Eminescu, pe cari le reproducem după revista „Semănătorul” din București, vor apărea dimpreună cu altele într'un volum în editura institutului tipografic „Minerva” din București.

Istoria domniei lui Cuza-vodă. Dl D. A. Xenopol a terminat o lucrare istorică importantă. Aceasta tratează istoria lui Cuza-vodă, din care autorul încă anul trecut a presintat un capitol în o ședință publică a Academiei Române. Întreaga lucrare va cuprinde două volume. Primul e aproape gata tipărit și va avea o estensiune de aproape cinci sute de pagine.

Biblioteca Academiei Române. În cursul lunii februarie, biblioteca Academiei Române a fost vizitată de 556 de cetitori cari au consultat un număr de 1898 volume tipărite, 94 manuscrise și 2.106 documente. Un număr de 49 de volume au fost împrumutate acasă la 9 cetitori. În sala de lucru se află un număr de 1.693 volume, 35 reviste române și 47 străine. În cursul acestei luni biblioteca s'a sporit cu 284 volume și broșuri, 138 numere de reviste române, 89 străine, 1 atlas, 3 volume de manuscris și 2.047 documente.

Scrieri de vânzare la Societatea Pentru Maior. La societatea Petru Maior a tinerimei române din Budapesta se află de vânzare următoarele scrieri: Almanachul societății, cu concursul mai multor scriitori, prețul 4 cor., plus 55 fil. porto recomandat. Almanachul al II-lea (1888) al societății „România Jună” din Viena cu prețul redus de 2 cor., plus porto. „Istoria pentru începutul Românilor”, de Petru Maior. Un exemplar broșat 1 cor. 20 fil., plus porto.

„Frumosul”, studiu psihologic de dr. Dimitrie Magdu, retipărire din „Familia”, a apărut în Oradea-mare, tipografia Lang, în ediție separată. Prețul 1 coroană. De vânzare la autorul în M. Radna, comitatul Arad.

Foloasele învățaturii. Din biblioteca societății „Steaua” de la București, a apărut nr. 2, care conține sub titlul indicat în capul acestor rânduri o lu-

crare menită pentru popor de dl P. Dulfu. Scopul autorului a fost să facă pe săteanul român a vedea limpede multele neajunsuri ce-l apasă din pricina neștiinței sale și multele și marile foloase ce aduce omului învățătura. Broșurica e intercalată cu mai multe ilustrațiuni. Prețul 15 bani.

Manuscrise rămase după Bodnărescu. Precum cetim în „Deșteptarea”, după regretatul Samson Bodnărescu au rămas în manuscris foarte multe poezii inedite, o dramă în 5 acte „Ilieș Vodă” și mai multe studii de cuprins filosofic.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Teatrul Național din București. Apropiindu-se închiderea stagiunii au început beneficiile. Săptămâna trecută s'a jucat Hamlet, Adriana Leconvreur și Călețoria Lisetei, o feerie care a vut mare succes. În curând se va juca a șesea oară drama „Vlaicu-vodă” de Al. Davila, singura piesă originală care a obținut succes în stagiunea aceasta.

Pentru completarea repertoriului teatral. *Apel.* În scopul de a se putea aduna esact date despre reprezentările teatrale aranjate la noi în țară de către diletanți români, date cari se publică în Anuarul Societății pentru crearea unui fond de teatru național român, în vederea unor anume studii, — îmi iaș voi e a adresă prin aceasta o rugare la toți aranjatorii de asemenea representații, ca să trimită și subsemnăturii câte un program, iar dacă de aceste nu se fac, să me încunoscînțeze prin o cartă poștală, comunicându-mi, că: ce piesă se dă? de ce autor? de către cine se aranjează? în ce folos? și ce petrecere însoțește încă reprezentarea teatrală? Rog a mi se comunică date, încât se poate în vr'o 15 zile și despre reprezentările din anul trecut, 1901. Brașov 15 martie 1902. *Iosif Blaga*, secretarul societății fondului de teatru român.

C E E Ń O U ?

Secțiunea literară a Asociațiunii a ținut luni la 24 martie n. ședință în Brașov sub presiul dlui Iosif Vulcan, luând parte dnii Vrigil Onițiu, Andrei Bârseanu și dr. Iosif Blaga. Acest din urmă, ca referent al secțiunii, a citit scrisoarea comitetului central privitoare la unificarea ortografiei și a limbei române, prezentând totodată pentru amândouă și câte un proiect, care s'a discutat, rămânând ca deciziunea definitivă să se ia în o ședință următoare.

Doliul curții regale române. În urma încetării din viață a principesei Maria de Wied, mama reginei României, Curtea regelui și a reginei României a luat doliu pe timp de patru luni, cu începere de la 11/23 martie. Reposata principesă, la a cărei moarte a fost de față și regina, a fost de 77 ani.

Despre industria noastră de casă dșoara Sulyok Ida a ținut în săptămânile trecute o conferință foarte interesantă în Budapesta, în școala de desemn, vorbind cu adevărat entusiasm despre produsele țărâncei române și producând o mulțime de modeluri. Dșoara Sulyok e din satul Ohaba-Mutnic din Caraș-Severin și a crescut între Români.

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 14/296 b)

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. octombrie 1901.

Budapesta—Oradea—Predeal—București						București—Predeal—Oradea—Budapesta.								
	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.		Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.			
Budapesta	pleacă	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	București	pleacă	—	—	7 50	—	—	9 15
Szolnok	"	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	Predeal	"	—	—	3 32	—	—	1 12
Szajol	"	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	Brașov	sosește	—	—	5 00	—	—	2 18
P.-Ladány	"	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	"	pleacă	—	—	7 48	5 8	—	2 45
Berettyó-Ujfalu	"	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	Feldiora	"	—	—	8 27	5 58	—	3 15
M.-Peterd	"	—	3 —	—	1 00	—	Homorod Kőhalom	"	—	—	10 03	7 44	—	4 23
M.-Keresztes	"	—	3 12	—	1 14	—	Sigbișora	"	—	—	11 40	9 45	—	5 49
Bihar-Püspöki	"	11 48	3 32	—	1 36	—	Mediaș	"	—	—	12 40	10 58	—	6 37
Oradea-Mare	sosește	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	Kis Kapus	"	—	—	1 25	11 50	—	6 50
Oradea-Mare	pleacă	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	Blaș	"	—	—	2 16	12 40	—	—
Velența	"	—	4 05	—	2 30	2 25	Küküllőszeg (Blaș)	"	—	—	2 21	12 58	—	—
F.-Oșorhei	"	—	4 16	—	2 41	—	Teiuș	sosește	—	—	3 02	1 42	—	7 35
Teleagd	"	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	"	pleacă	12 05	3 38	8 48	2 07	—	8 6
Aleșd	"	†1 02	4 56	†7 28	3 21	†3 04	Aiud	"	12 28	3 58	9 07	2 29	—	8 22
Vad	"	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	Felviñt	"	12 54	4 20	9 30	2 51	—	8 54
Ciucea	"	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	M. Ujvár	"	1 03	4 27	9 37	2 58	—	—
Huedin	"	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	Sz. Kocsárd	"	1 58	4 32	9 53	3 11	—	—
Jegenye	"	3 15	7 49	†9 33	†6 01	—	Ar. Gyéres	"	2 30	5 12	10 30	3 48	—	9 24
Cluș	sosește	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	Apahida	"	4 02	6 27	11 45	5 02	—	—
Cluș	pleacă	4 20	8 50	10 47	8 30	6 11	Cluș	sosește	4 27	6 48	12 07	5 24	—	10 46
Apahida	"	4 41	9 07	11 11	8 59	6 27	Cluș	pleacă	5 23	7 00	12 32	6 13	—	11 01
Ar. Gyéres	"	5 56	10 16	12 36	10 41	7 27	Jegenye	"	†6 11	7 59	†1 14	7 16	—	—
Sz. Kocsárd	"	6 33	10 56	1 40	11 31	7 52	Huedin	"	6 40	8 37	1 44	7 55	—	12 20
M. Ujvár	"	6 40	11 03	1 58	11 40	—	Ciucea	"	7 09	9 19	2 15	8 37	—	12 52
Felviñt	"	6 48	11 12	2 07	11 50	—	Vad	"	7 47	10 08	3 01	9 32	—	1 34
Aiud	"	7 11	11 34	2 32	12 20	8 16	Aleșd	"	†7 59	10 25	†3 15	9 49	—	†1 48
Teiuș	sosește	7 32	11 52	2 55	12 46	8 32	Teleagd	"	8 11	10 42	†3 28	10 07	—	2 01
"	pleacă	—	12 24	—	1 43	8 37	F.-Oșorhei	"	—	—	—	10 27	—	—
Küküllőszeg (Blaș)	"	—	1 07	—	2 28	9 5	Velența	"	8 32	11 10	—	10 37	—	2 25
Blaș	"	—	1 14	—	2 36	—	Oradea-Mare	sosește	8 38	11 17	3 57	10 44	—	2 31
Kis Kapus	"	—	2 15	—	3 48	9 47	Oradea-Mare	pleacă	8 43	11 36	4 10	11 04	—	2 38
Mediaș	"	—	2 33	—	4 03	10 01	Bihar-Püspöki	"	8 52	11 47	—	11 14	—	—
Sigbișoara	"	—	3 47	—	5 43	11 —	M.-Keresztes	"	—	—	—	11 37	—	—
Homorod-Kőhalom	"	—	5 35	—	7 54	12 26	M.-Peterd	"	—	—	—	11 50	—	—
Feldiora	"	—	7 16	—	9 40	1 35	Berettyó-Ujfalu	"	9 23	12 29	4 50	12 05	—	3 18
Brașov	sosește	—	8 —	—	10 25	2 09	P.-Ladány	"	10 06	1 34	5 40	1 19	—	4 03
"	pleacă	—	11 —	—	—	2 19	Szajol	"	11 21	3 8	6 59	3 04	—	5 19
Predeal	sosește	—	1 11	—	—	3 31	Szolnok	"	11 44	3 35	7 32	3 37	—	5 39
București	"	—	8 05	—	—	9 10	Budapesta	sosește	1 50	6 20	9 40	7 10	—	7 50

Oradea-Mare—Arad.						Arad—Oradea-Mare.									
		Person.								Person.					
Oradea-Mare	pleacă	10	20	4	30	7	—	Arad	pleacă	5	10	11	20	9	35
Ósi	"	10	30	4	41	7	16	Curtici	"	6	—	11	49	10	07
Less	"	10	48	5	01	7	40	Chitighaz	"	6	14	11	57	10	54
Cefa	"	11	03	5	19	8	05	Ciaba	"	6	40	2	33	11	50
Salonta	"	11	26	5	44	8	46	Giula	"	7	27	3	05	5	26
Kőtegyán	"	11	46	6	05	9	15	Sarkad	"	7	47	3	27	5	56
Sarkad	"	11	57	6	17	9	31	Kőtegyán	"	†7	56	3	39	6	10
Giula	"	12	21	6	44	10	01	Salonta	"	8	23	4	10	6	47
Ciaba	"	2	23	7	06	4	32	Cefa	"	8	42	4	34	7	18
Chitighaz	"	2	54	7	18	5	03	Less	"	9	04	5	—	7	51
Curtici	"	3	28	7	45	5	38	Ósi	"	9	21	5	19	8	16
Arad	sosește	3	55	8	48	6	05	Oradea-Mare	sosește	9	32	5	30	8	31

Numerii cei groși înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineața. — Numerii senni cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.